

הַלְבוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל פָּרָק י

א. מִצּוֹת עֲשֵׂה לְסֹפֶר שָׁנִים שֶׁבַע שָׁבַע, וּלְקַדֵּשׁ שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים שְׁנָאֹמֶר "וְסִפַּרְתָּ לָּךְ, שֶׁבַע שָׁבָתֹת שָׁנִים . . . וְקִדַּשְׁתָּם, אֵת שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים" (ויקרא כה, ח-י); וּשְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלּוּ, מְסוּרִין לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל בְּלִבָּד. וּמֵאִימָתִי הִתְחִילוּ לַמְּנוֹת: מֵאַחֵר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מִשְׁנַכְנְסוּ לָאָרֶץ שְׁנָאֹמֶר "שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כְּרָמְךָ" (ויקרא כה, ג), עַד שֶׁיְהִיָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפִּיר אֶרְצוֹ; וְשֶׁבַע שָׁנִים עָשׂוּ בְּכַבוֹשׁ הָאָרֶץ, וְשֶׁבַע שָׁנִים בַּחֲלוּק.

ב. נִמְצְאָתָּ אוֹמֵר בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וְאַלְפִים מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁאַחֵר מוֹלֵד אָדָם הָרֹאשׁוֹן, שֶׁהִיא שָׁנָה שְׁנִיָּה לִיצִירָהּ הִתְחִילוּ לַמְּנוֹת. וְעָשׂוּ שָׁנַת עֶשֶׂר וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וְאַלְפִים לִיצִירָהּ, שֶׁהִיא שָׁנַת אַחַת וְעֶשְׂרִים מִשְׁנַכְנְסוּ לָאָרֶץ שְׁמִטָּה; וּמִנּוּ שֶׁבַע שְׁמִטוֹת וְקִדְּשׁוּ שָׁנַת חֲמִשִּׁים, שֶׁהִיא שָׁנַת אַרְבַּע וְשְׁשִׁים מִשְׁנַכְנְסוּ לָאָרֶץ.

ג. שֶׁבַעָה עֶשֶׂר יוֹבְלִים מִנּוּ יִשְׂרָאֵל, מִשְׁנַכְנְסוּ לָאָרֶץ וְעַד שְׁיִצְאוּ; וְשָׁנָה שְׁיִצְאוּ בָּהּ, שֶׁחָרַב הַבַּיִת בְּרֹאשׁוֹנָה, מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית הָיְתָה, וְשָׁנַת שֵׁשׁ וּשְׁלוֹשִׁים בַּיּוֹבֵל הָיְתָה שְׁאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים, עָמַד בֵּית רֹאשׁוֹן.

ד. כִּיּוֹן שֶׁחָרַב הַבַּיִת, בָּטַל מִנֵּין זֶה, מִשְׁבַּטְלָה הָאָרֶץ. וְנִשְׁאַרָה הָאָרֶץ חֲרֻבָּה, שֶׁבָּעִים שָׁנָה; וְנִכְנָה בֵּית שְׁנִי, וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים עָמַד. וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית מִבְּנִינוּ, עָלָה עֲזָרָא וְהִיא הִבִּיָּאָה הַשָּׁנִיָּה; וּמִשָּׁנָה זֹאת הִתְחִילוּ לַמְּנוֹת מִנֵּין אַחֵר. וְעָשׂוּ שָׁנַת שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה לְבָנִין בֵּית שְׁנִי שְׁמִטָּה, וּמִנּוּ שֶׁבַע שְׁמִטוֹת וְקִדְּשׁוּ שָׁנַת חֲמִשִּׁים; אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם יוֹבֵל בְּבֵית שְׁנִי, מוֹנִין הָיוּ אוֹתוֹ כְּדִי לְקַדֵּשׁ שְׁמִטוֹת.

ה. נִמְצְאָתָּ לָמַד שֶׁהַשָּׁנָה שֶׁחָרַב בָּהּ הַבַּיִת בְּאַחֲרוֹנָה, שֶׁתְּחַלְתָּהּ מִתְּשָׁרֵי שְׁאַחֵר הַחֲרָפָן בְּשְׁנֵי חֲדָשִׁים, שֶׁהָרִי מִתְּשָׁרֵי הוּא הַמִּנֵּין לְשְׁמִטִּים וְלַיּוֹבְלוֹת אוֹתָהּ הַשָּׁנָה מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית הָיְתָה, וְשָׁנַת חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה מִן הַיּוֹבֵל הִתְשִׁיעִי הָיְתָה.

ו. וּלְפִי חֶשְׁבוֹן זֶה, שָׁנָה זֹאת שֶׁהִיא שָׁנַת אֶלֶף וּמֵאָה וְשֶׁבַע לְחֲרָפָן, שֶׁהִיא שָׁנַת שֶׁבַע וּשְׁמוֹנִים וְאַלֶּף וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְמִנֵּין שְׁטָרוֹת, שֶׁהִיא שָׁנַת שֵׁשׁ וּשְׁלוֹשִׁים וּתְשַׁע מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֶלְפִים לִיצִירָהּ הִיא שָׁנַת שְׁמִטָּה, וְהִיא שָׁנַת אַחַת וְעֶשְׂרִים מִן הַיּוֹבֵל.

ז. אֲבָל כָּל הַגְּאוֹנִים אָמְרוּ שֶׁמִּסְרַת הִיא בִּידִיהֶם אִישׁ מִפִּי אִישׁ, שֶׁלֹּא מִנּוּ בְּאוֹתָן הַשְּׁבָעִים שָׁנָה שְׁבִין חֲרָפָן בֵּית רֹאשׁוֹן וּבְנִין בֵּית שְׁנִי אֵלֹא שְׁמִטוֹת בְּלִבָּד, בְּלֹא יוֹבֵל; וְכֵן מִשְׁחָרַב בְּאַחֲרוֹנָה, לֹא מִנּוּ שָׁנַת חֲמִשִּׁים אֵלֹא שֶׁבַע שֶׁבַע בְּלִבָּד מִתְּחִלַּת שָׁנַת הַחֲרָפָן. וְכֵן עוֹלָה מִתְּלִמוּד עֲבוּדָה זָרָה, כְּפִי חֶשְׁבוֹן זֶה שֶׁהוּא קִבְּלָה.

ח. וְשָׁנַת הַשְּׁמִטָּה יְדוּעָה הִיא וּמִפְּרִסְמַת, אֲצֵל הַגְּאוֹנִים וְאַנְשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וְכֹלֵן לֹא מִנּוּ אֵלֹא לְשְׁנֵי חֲרָפָן, מִשְׁלִיכִין אוֹתָן שֶׁבַע שֶׁבַע. וּלְפִי חֶשְׁבוֹן זֶה תְּהִי שָׁנָה זֹאת, שֶׁהִיא שָׁנַת שֶׁבַע וּמֵאָה וְאַלֶּף לְחֲרָפָן, מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית. וְעַל זֶה אָנוּ סוֹמְכִין, וְכְּפִי חֶשְׁבוֹן זֶה אָנוּ מוֹרִין לְעִנִּין מַעֲשָׂרוֹת וְשְׁבִיעִית וְהַשְּׁמִטָּה כְּסָפִים שֶׁהַקִּבְּלָה וְהַמַּעֲשָׂה עֲמוּדִים גְּדוֹלִים בַּהוֹרָאָה, וּבָהֶן רֹאוּי לְהִתְלוֹת.

ט. שְׁנַת יוֹבֵל אֵינָה עוֹלָה מִמִּנְיָן שְׁנֵי הַשָּׁבוּעַ אֲלֵא שְׁנַת תִּשְׁעַ וְאַרְבָּעִים שָׁמֻטָּה, וְשְׁנַת חֲמִשִּׁים יוֹבֵל; וְשְׁנַת אַחַת וְחֲמִשִּׁים, תַּחֲלַת שָׁשׁ שָׁנִים שְׁלֹשָׁבוּעַ. וְכֵן בְּכָל יוֹבֵל וַיּוֹבֵל.

י. מִשְׁגָּלָה שֶׁבֶט רְאוּבֵן וְשֶׁבֶט גָּד וְחֲצִי שֶׁבֶט מְנַשֶּׁה, בְּטָלוּ הַיּוֹבֵלוֹת שֶׁנֶּאֱמָר "וַקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, לְכָל-יֹשְׁבֵיהָ" (ויקרא כה, י), בְּזֶמֶן שֶׁכָּל יוֹשְׁבֵיהָ עָלֶיהָ: וְהוּא שְׁלֵא יִהְיוּ מְעַרְבִּין שֶׁבֶט בְּשֶׁבֶט, אֲלֵא כָּלָן יוֹשְׁבִים כְּתֻקָּנָן.

יא. בְּזֶמֶן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג בְּאֶרֶץ, נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאֶרֶץ: שֶׁנֶּאֱמָר "יּוֹבֵל הִיא" (ויקרא כה, י; ויקרא כה, יא; ויקרא כה, יב) בְּכָל מְקוֹם, בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת בֵּין שְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וּבְזֶמֶן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, נוֹהֵג דִּין עֶבֶד עֲבָרִי, וְדִין בְּתִי עָרֵי חוֹמָה, וְדִין שְׂדֵה חֲרָמִים, וְדִין שְׂדֵה אַחֲזָה, וּמִקְבָּלִין גֵּר תוֹשָׁב; וְנוֹהֵגַת שְׁבִיעִית בְּאֶרֶץ, וְהַשְּׁמֻטָּה כְּסָפִים בְּכָל מְקוֹם מִן הַתּוֹרָה.

יב. וּבְזֶמֶן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, אֵין נוֹהֵג עֶבֶד עֲבָרִי, וְלֹא בְּתִי עָרֵי חוֹמָה, וְלֹא שְׂדֵה אַחֲזָה, וְלֹא שְׂדֵה חֲרָמִים, וְאֵין מִקְבָּלִין גֵּר תוֹשָׁב; וְנוֹהֵגַת שְׁבִיעִית בְּאֶרֶץ מִדְּבָרֶיהֶם, וְכֵן הַשְּׁמֻטָּה כְּסָפִים בְּכָל מְקוֹם מִדְּבָרֶיהֶם כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יג. מִצְוֹת עֲשֵׂה לְתַקַּע בַּשּׁוֹפָר בַּעֲשִׂירֵי לְתִשְׁרִי, בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל. וּמִצְוָה זוֹ מְסוּרָה לְבֵית דִּין, תַּחֲלָה; וְכָל יָחִיד וַיְחִיד חַיֵּב לְתַקַּע, שֶׁנֶּאֱמָר "תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר . . ." (ויקרא כה, ט). וְתוֹקְעִין בַּשּׁוֹפָר תִּשְׁעָ, כְּדֶרֶךְ שֶׁתוֹקְעִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה; וּמַעֲבִירִין שׁוֹפָר בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל.

יד. שׁוֹפָר שֶׁלִּיּוֹבֵל וְשֶׁלֹּאֲשׁ הַשָּׁנָה, אֶחָד הוּא לְכָל דָּבָר; וְאֶחָד הַיּוֹבֵל וְאֶחָד רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְתַקִּיעוֹת: אֲלֵא שֶׁבִּיּוֹבֵל תוֹקְעִין בֵּין בְּבֵית דִּין שֶׁקִּדְּשׁוּ בּוֹ אֶת הַחֹדֶשׁ, וּבֵין בְּבֵית דִּין שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בּוֹ אֶת הַחֹדֶשׁ; וְכָל יָחִיד וַיְחִיד חַיֵּב לְתַקַּע כָּל זְמַן שֶׁבֵּית דִּין יוֹשְׁבִין, וְשֶׁלֹּא בְּפָנֵי בֵּית דִּין. וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, לֹא הָיוּ תוֹקְעִין אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁקִּדְּשׁוּ בּוֹ אֶת הַחֹדֶשׁ; וְאֵין כָּל יָחִיד וַיְחִיד תוֹקְעַת, אֲלֵא בְּפָנֵי בֵּית דִּין.

טו. שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים מְעַכְּבִין בִּיּוֹבֵל: תַּקִּיעָה; וְשְׁלוּחַ עֲבָדִים; וְהַחֲזֹרַת שְׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וְזוֹ הִיא הַשְּׁמֻטָּה קִרְקַע. מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכַּפּוּרִים, לֹא הָיוּ עֲבָדִים נִפְטָרִים לְבִתְיָהֶן, וְלֹא מִשְׁתַּעַבְדִּין לְאֲדוֹנֵיהֶן, וְלֹא הַשְּׂדוֹת חוּזְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן אֲלֵא עֲבָדִים אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וְשֹׂמְחִים, וְעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם הַכַּפּוּרִים, תָּקְעוּ בֵּית דִּין בַּשּׁוֹפָר, נִפְטָרוּ עֲבָדִים לְבִתְיָהֶן, וְחֲזְרוּ שְׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן.

טז. דִּין הַיּוֹבֵל בַּשְּׁבִיתָה הָאֶרֶץ וְדִין הַשְּׁמֻטָּה, אֶחָד הוּא לְכָל דָּבָר: כָּל שֶׁאֲסוּר בַּשְּׁבִיעִית מִעֲבוּדַת הָאֶרֶץ, אֲסוּר בְּשְׁנַת יוֹבֵל; וְכָל שֶׁמִּתָּר בַּשְּׁבִיעִית, מִתָּר בִּיּוֹבֵל; וּמִלֵּאכּוֹת שְׁלוּקִין עָלֶיהֶן בַּשְּׁבִיעִית, לּוֹקִין עָלֶיהֶן בִּיּוֹבֵל; וְדִין פְּרוֹת שְׁנַת יוֹבֵל בְּאֲכִילָה וּמִכִּירָה וּבִבְעוֹר, כְּדִין פְּרוֹת שְׁבִיעִית לְכָל דָּבָר.

יז. יִתְרָה שְׁבִיעִית עַל הַיּוֹבֵל שֶׁהַשְּׁבִיעִית מִשְּׁמֻטָּה כְּסָפִים, וְאֵין הַיּוֹבֵל מִשְּׁמִיט כְּסָפִים. וְיִוְתֵר יוֹבֵל עַל הַשְּׁבִיעִית שֶׁהַיּוֹבֵל מוֹצִיא עֲבָדִים, וּמִשְּׁמִיט קִרְקַע: וְזֶה הוּא דִּין מִכִּירַת שְׂדוֹת הָאֲמוֹר בַּתּוֹרָה; וְהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמָר "גְּאֻלָּה, תִּתְּנוּ

לְאָרֶץ" (ויקרא כה, כד). יוֹבֵל מִשְׁמִיט קִרְקַע, בְּתַחֲלָתוֹ ; וּשְׁבִיעִית
אֵין מִשְׁמֶטֶת כְּסָפִים אֲלָא בְּסוּפָהּ, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ.